

मुंबई शहर, मुंबई उपनगर व ठाणे या शहरांच्या
महानगरपालिका क्षेत्रांमध्ये स्वयं अर्थसहाय्यित
Vertical University Campus स्थापन
करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: स्वअवि-२०२०/(११/२०)/विशि-४
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग
मंत्रालय, मुंबई : ४०००३२.
दिनांक : ०१ ऑगस्ट, २०२३.

संदर्भ :- १) युएसजी२००६/(२५४/०६)/विशि-४/भाग-२, दिनांक २९ मे, २०१३.
२) संकीर्ण-२०१७/(१४४/१७)/विशि-४, दिनांक १९ जानेवारी, २०१९.
३) संकीर्ण-२०१७/(१४४/१७)/विशि-४, दिनांक १७ मार्च, २०२०.
४) स्वअवि-२०२०/(११/२०)/विशि-४, दिनांक २७ फेब्रुवारी, २०२०.

प्रस्तावना :-

राज्यात स्वयं अर्थसहाय्यित विद्यापीठांची स्थापना करण्यासाठी, त्यांच्या कामकाजाचे व कार्याचे विनियमन करण्यासाठी आणि त्यांचेशी संबंधित किंवा तदनुषंगीक बाबीसाठी तरतूद करण्याकरीता दिनांक २९ मे २०१३ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्यात आल्या आहेत. त्या मार्गदर्शक सूचनांमध्ये सुधारणा करण्यासाठी दिनांक २५ ऑगस्ट २०१५ रोजी श्री. अरुण बोंगिरवार, माजी मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली द्विसदस्यीय समिती गठीत करण्यात आली होती. सदरहू समितीने मुंबई शहर जिल्ह्यात स्वयं अर्थसहाय्यित विद्यापीठ स्थापन करण्यासाठी आवश्यक जमीन उपलब्ध नसेल तर न्युयॉर्क, वॉशिंगटन व तेलअविव या शहरांमध्ये Vertical University Campus उभारण्यात आलेले आहेत, त्याच धर्तीवर मुंबई शहर जिल्ह्यामध्ये Vertical University Campus ला परवानगी देण्यात यावी अशी शिफारस बोंगिरवार समितीने केली होती.

२. बोंगिरवार समितीने केलेल्या आवश्यक जमिन, बांधकाम, दाननिधी, वित्तीय बाबी, इरादा पत्रास मुदतवाढ इत्यादी शिफारशी स्विकारून मंत्रीमंडळाच्या मान्यतेने दिनांक १९ जानेवारी, २०१९ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये सुधारित मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्यात आल्या आहेत. तथापि, सदर मार्गदर्शक सूचनांमध्ये Vertical University Campus स्थापनेबाबतच्या निकषांचा समावेश करण्यात आलेला नाही.

राज्यात Vertical University Campus सुरु करण्यासाठी विविध प्रायोजक मंडळाकडून मागणी करण्यात येत आहे. त्यामुळे बोंगिरवार समितीने सुचविल्यानुसार Vertical University Campus बाबत सखोल अभ्यास करून, राज्यात स्वयं अर्थसहाय्यित विद्यापीठांची स्थापना करण्यासाठीच्या मार्गदर्शक सूचनांमध्ये समावेश करण्यासाठी दिनांक २७ फेब्रुवारी, २०२० रोजीच्या शासन निर्णयान्वये श्री.जयंत बांठीया, माजी मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती स्थापन करण्यात आली होती. सदर समितीने केलेल्या शिफारशीच्या आधारे तसेच त्यानुषंगाने मागविण्यात आलेल्या सूचना व हरकती विचारात घेऊन Vertical University Campus स्थापन करण्याबाबतचा शासन निर्णय निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

मुंबई शहर, मुंबई उपनगर व ठाणे या शहरांच्या महानगरपालिका क्षेत्रांमध्ये स्वयं अर्थसहाय्यित विद्यापीठ स्थापन करताना दिनांक ११ जानेवारी, २०१९ रोजीच्या शासन निर्णयाप्रमाणे आवश्यक जमीन प्रायोजक मंडळांना उपलब्ध होणे शक्य होत नसल्याने सदर महानगरपालिका क्षेत्रामध्ये स्वयं अर्थसहाय्यित Vertical University Campus स्थापन करण्यासंदर्भात खालीलप्रमाणे निकष निश्चित करण्यात येत आहेत.

निकष:-

१. Vertical University Campus स्थापन करण्यासाठी किमान १५००० चौ.मी. बांधकाम असणारी स्वतंत्र इमारत असावी.
२. उपलब्ध जमीन व बांधकाम यांचे प्रमाण महाराष्ट्र प्रादेशिक नियोजन व नगर रचना अधिनियम, १९६६ चे तरतुदीनुसार तसेच संबंधित नियोजन प्राधिकरण क्षेत्रासाठी लागू असणाऱ्या प्रचलित मंजूर विकास नियंत्रण व प्रोत्साहन नियमावलीनुसार तसेच अन्य विकास नियमावलीस अनुसरून असावे.
३. सदर इमारतीमध्ये कोणतेही व्यवसायिक भागधारक असू नयेत किंवा व्यावसायिक प्रयोजनासाठी इमारतीचा कोणताही भाग वापरता येणार नाही.
४. विद्यार्थी संख्या वाढल्यास वाढीव बांधकामासाठी वाव असावा. तथापि, जागेवरील एकूण कमाल अनुज्ञेय बांधकाम क्षेत्र, इमारतीची उंची, सामासिक अंतरे इ., विनियमातील तरतुदीचे परिपालन होणे आवश्यक आहे. तसेच प्रचलित मंजूर विकास नियंत्रण व प्रोत्साहन नियमावली मधील तरतुदीनुसार एकूण अनुज्ञेय बांधकाम क्षेत्र मर्यादित Vertical University Campus चे नियोजन करण्यात यावे.
५. Vertical University Campus मध्ये विद्यार्थ्यासाठी असणाऱ्या वर्गखोल्या इतर सोई-सुविधा अखिल भारतीय तंत्र शिक्षण परिषद (AICTE), विद्यापीठ अनुदान आयोग (UGC) व अन्य संबंधित संस्थांच्या मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे असाव्यात. तसेच यासह संबंधित नियोजन प्राधिकरणास लागू असलेल्या विकास नियंत्रण व प्रोत्साहन नियमावलीमधील तरतुदी देखील लागू राहतील.
६. Vertical University Campus स्थापन करण्यासाठी NAAC ची ३.२५ ग्रेड पॉइंट किंवा समकक्ष NBA किंवा NIRF यामध्ये पहिल्या २०० मध्ये आलेले प्रायोजक मंडळ अर्ज करण्यास पात्र राहतील.
७. Vertical University Campus स्थापन करण्यासाठी आवश्यक जमीन/इमारत प्रायोजक मंडळाच्या मालकीची किंवा ३० वर्षांच्या नोंदणीकृत भाडेतत्वावर असावी. विद्यापीठ स्थापन झाल्यापासून १५ वर्ष पूर्ण होण्याअगोदर विसर्जित झाल्यास विद्यापीठाची सर्व मत्ता, दायित्वाशिवाय आणि सर्व भारापासून मुक्त अशा स्वरूपात शासनाकडे निहीत होईल. यास्तव जागा भाडेतत्वावर असेल तर मूळ मालकाचे ना हरकत प्रमाणपत्र सादर करणे बंधनकारक राहील.
८. विद्यापीठाच्या इमारतीमधील सुविधांसाठी महाराष्ट्र प्रादेशिक नियोजन व नगर रचना अधिनियम, १९६६ तसेच संबंधित नियोजन प्राधिकरण क्षेत्रासाठी लागू असणाऱ्या प्रचलित मंजूर विकास नियंत्रण व प्रोत्साहन नियमावली मधील तरतुदी, इतर प्रणाली व या संदर्भात शासनाने वेळोवळी पारित केलेले अध्यादेश लागू राहतील.
९. Vertical University Campus मध्ये किंवा जवळच्या परिसरात विद्यार्थी व विद्यार्थीनींच्या वसतीगृहाची सोय असावी.

१०. एकत्रिकृत विकास नियंत्रण व प्रोत्साहन नियमावली UDCPR मधील विनियम क्र.३.४.१ (vii) मधील तरतुदीनुसार तसेच बृहन्मुंबई नियोजन प्राधिकरणाच्या मंजूर बृहन्मुंबई विकास नियंत्रण व प्रोत्साहन नियमावली DCPR मधील विनियम क्र.३८ (२) (a) मधील तरतुदीनुसार शैक्षणिक प्रयोजनाच्या इमारतीच्या विकास-प्रस्तावामध्ये जागेच्या किमान ४०% टक्के क्षेत्र क्रिडांगणासाठी राखीव ठेवावयाचे आहे.

Vertical University Campus मध्ये संबंधित महानगरपालिका क्षेत्रासाठी लागू असणाऱ्या प्रचलित मंजूर विकास नियंत्रण व प्रोत्साहन नियमावलीनुसार किमान ४०% क्षेत्र खेळाचे मैदानासाठी राखीव ठेवणे बंधनकारक राहील.

११. Vertical University Campus मध्ये इमारतीची कमाल उंची संबंधित नियोजन प्राधिकरण क्षेत्रासाठी लागू असणाऱ्या प्रचलित मंजूर विकास नियंत्रण व प्रोत्साहन नियमावलीनुसार मर्यादेत अनुज्ञेय राहील. तसेच बृहन्मुंबई क्षेत्रात संबंधित विकास नियंत्रण व प्रोत्साहन नियमावली - २०३४ (DCPR - २०३४) व विकास नियंत्रण व प्रोत्साहन नियमावली UDCPR यामधील तरतुदी लागू राहतील.

१२. Vertical University Campus इमारतीचे बांधकामास संबंधित नियोजन प्राधिकरणाची परवानगी घेणे बंधनकारक राहील.

१३. विद्यार्थी संख्येच्या प्रमाणात इमारतीमध्ये पुरेसे उद्घाहन, रॅम्प्स, प्रशस्त जिने व अनुषंगिक सुविधा असणे आवश्यक आहे.

शैक्षणिक संस्थाना (प्रायोजक मंडळ) स्वयं अर्थसहायित Vertical University Campus स्थापन करण्यासाठी वरील तरतुदीपैकी जमीन, बांधकामाबाबतच्या निकषांव्यतिरिक्त दिनांक २९ मे, २०१३ व दिनांक १९ जानेवारी, २०१९ तसेच १७ मार्च, २०२० रोजीच्या शासन निर्णयातील अन्य तरतुदी /मागदर्शक सूचना तसेच शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेले आदेश लागू राहतील.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२३०८०९९९३२२८४७०८ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(अजित काटकर)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रत-

- १) मा. राज्यपाल तथा विद्यापीठांचे कुलपती यांचे सचिव.
- २) मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) मा. उप मुख्यमंत्री (वित्त) यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) मा. उप मुख्यमंत्री (गृह) यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

- ५) मा.मंत्री (उ.व तं.शि.) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ६) मा.विरोधी पक्षनेता, विधानसभा/विधानपरिषद, विधानमंडळ, मुंबई.
- ७) सर्व विधानसभा/विधानपरिषद सदस्य, विधानमंडळ, मुंबई.
- ८) मुख्यसचिव, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
- ९) अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १०) प्रधान सचिव, नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ११) प्रधान सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १२) सचिव, विधि व न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १३) निवडनस्ती विशि-४.